



Številka: 122-70/2018-5-(47/04)

Datum: 6. 3. 2019

MESTNI SVET MESTNE OBČINE KRANJ

Zadeva: Poročilo o delu Lokalne akcijske skupine za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj za leto 2018

Lokalna akcijska skupina za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj (v nadaljevanju LAS) je bila ustanovljena leta 1999. Sestavljena je iz predstavnikov otroškega varstva, osnovnih in srednjih šol, mladih, sociale, zdravstva, policije, krajevnih skupnosti, nevladnih organizacij in občinske uprave, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko zasvojenosti.

LAS je v letu 2018 pripravila operativni program za Mestno občino Kranj, ki ga je potrdil župan Mestne občine Kranj, naredila je oceno stanja na področju zlorabe drog iz preventivnega in kurativnega vidika, zagotavljala je koordinacijo dela strokovnih služb, ki se s problematiko drog ukvarjajo na vseh treh ravneh preventive (primarna, sekundarna in terciarna). Nadalje je LAS zagotavljala usklajenost lokalnih programov preprečevanja zlorabe drog, se povezovala z drugimi lokalnimi akcijskimi skupinami v Sloveniji ter osnovnim in srednjim šolam ter vrtcem v mestni občini Kranj zagotovila sredstva za sofinanciranje preventivnih programov za katere so se odločili.

OPIS IZVEDENEGA PROGRAMA

1. Izvajanje preventivnih programov v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah:

LAS je za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2018/19 v vrtcih, OŠ in SŠ ter Dijaškem in študentskem domu Kranj objavila javni razpis v višini 12.100,00 €, od tega za vrtce predvidoma 1.000 €, za osnovne šole 7.300 € in za srednje šole ter DŠD 3.800 €. Izbranim prijaviteljem je bil v mesecu juniju 2018 izdan sklep in posredovana pogodba za izvajanje preventivnih programov v šolskem letu 2018/2019. Izbranim prijaviteljem pa bodo sredstva za izvedene preventivne programe nakazana v proračunskem letu 2019. Ker šole izvajajo program za šolsko leto in ker v tistem obdobju proračun za leto 2019 še ni bil sprejet in ni veljal so bila izbranim prijaviteljem v sklepu in pogodbi sredstva dodeljena v okvirni višini, s tem, da v primeru, da bi se višina sredstev v veljavnem proračunu Mestne občine Kranj za leto 2019, namenjena za sofinanciranje preventivnih programov v Mestni občini Kranj za šolsko leto 2018/2019, spremenila, se sklep dopolni in sklene dodatek k pogodbi. V proračunu za leto 2019 so bila sredstva sprejeta kot so bila planirana, kar pomeni sofinanciranje preventivnih programov v Mestni občini Kranj v šolskem letu 2018/2019 v višini 12.100,00 €.

Vrtci, osnovne in srednje šole so začeli delavnice in predavanja izvajati v mesecu septembru 2018 zaključili pa jih bodo v mesecu juniju 2019.

Skupno so prijavitelji za vrtce prijavi 13 predavanj (odobrenih 10 predavanj za starše), kar je 28 ur (odobrenih 20 ur).

Skupno so prijavitelji za osnovne šole prijavi:

- 97 delavnic (odobrenih 85 delavnic), kar pomeni skupno 160 ur (odobrenih 132 ur), od tega 18 ur na temo alkohol, tobak in druge nelegalne droge 43 ur (odobrenih 43 ur), zasvojenost od računalnika 61 ur (odobrenih 61 ur), nasilje med vrstniki 31 ur (odobrenih 14 ur), motnje hranjenja 10 ur (odobrenih 5 ur), oblikovanje samopodobe 15 ur (odobrenih 9 ur),

- 11 predavanj za starše (odobrenih 11).

Skupno so prijavitelji za srednje šole prijavi 78 delavnic (odobrenih 56,5), kar pomeni skupno 152 ur (odobrenih 127 ur), od tega 74 ur (tudi 74 ur odobrenih) na temo alkohol, tobak in druge nelegalne droge; zasvojenost od računalnika 37 ur (odobrenih 37 ur); nasilje med vrstniki 38 ur (odobrenih 13 ur); motnje hranjenja 0 ur, pozitivna samopodoba 3 ure (odobrene 3 ure).

Skupno bo tako v vrtcih, osnovnih šolah in srednjih šolah izvedenih 21 predavanj za starše (31 ur), 85 delavnic za učence (132 ur) in 56,5 delavnic za dijake (127 ur), in sicer:

Vrtci:

- Kranjski vrtci za izvedbo štirih predavanj: Verbalno in neverbalno; Ali sem dober starš, če moi otroci niso ves čas srečni; Ali so naši otroci res še premajhni; Ali je ta družina res moja? Najina? Nova?.

- Zasebni vrtec Dobra teta za izvedbo enega predavanja, in sicer izmed prijavljenih predavanj bodo sami izbrali predavanje, ki ga bodo izvedli. Prijavili so naslednja predavanja: Ljubeče starševstvo; Pravljičice za vsakogar; Čustveni razvoj otroka in njegove inteligence; Gibalna delavnica.

- OŠ Simona Jenka za izvedbo predavanja Vzgoja otrok v današnjem času.

- OŠ Predoslje za izvedbo predavanja Radosti in pasti vzgoje.

- Župnijski zavod Sv. Martina Kranj za izvedbo enega predavanja, in sicer izmed prijavljenih predavanj bodo sami izbrali predavanje, ki ga bodo izvedli. Prijavili so naslednja predavanja: Starši-roparji izkušen svojih otrok; Kaj moj otrok že zmore.

- OŠ Stražišče za izvedbo predavanja Zdrava odzivnost staršev, ki gradi otrokovo samostojnost in odgovornost.

- OŠ Franceta Prešerna za izvedbo predavanja Psihomotorični razvoj otrok v predšolskem obdobju.

Osnovne šole:

- OŠ Stražišče delavnice za učence 6. razredov 16 šolskih ur (Spletne skrivnosti; Jaz sem ok, ti si ok) in učence 8. razredov 20 šolskih ur (Kako reči ne; Spletno nasilje) ter dve predavanji za starše (Prevzemanje odgovornosti; Zaščitni varovalni dejavniki otroštva in mladostništva).

- OŠ Simona Jenka delavnice za učence 6. razredov 5 šolskih ur (Najstniki, splet kot magnet) in učence 8. razredov 10 šolskih ur (Mladi in nelegalne droge).

- OŠ Franceta Prešerna delavnice za učence 7. razredov 8 šolskih ur (Spletno nasilje, Zasvojenost s spletom in računalnikom) in učence 9. razredov 3 šolske ure (Nelegalne in legalne droge) ter predavanje za starše (Vzgoja otrok, odgovornost).

- OŠ Orehek delavnice za učence 7. razredov 6 šolskih ur (Splet kot magnet za najstnike) in učence 5. razredov 3 šolske ure (Pametno odločanje za spletno sporočanje) ter predavanje za starše (ali Spodbujanje najmlajših učencev na poti k samostojnemu in uspešnemu učenju ali Moč in pomen starševstva).

- OŠ Jakoba Aljaža delavnice za učence 7. razredov 8 šolskih ur (Mladi in alkohol, Svet brez nasilja) in učence 8. razredov 12 šolskih ur (Odvisnost od računalnika, Zastrupitev z nedovoljenimi drogami in prva pomoč, Odvisnost in odnos do psihoaktivnih snovi) ter dve predavanji za starše (Šola in starši; Prevzemanje odgovornosti).

- OŠ Matije Čopa delavnice za učence 4. razredov 9 šolskih ur (Spletne skrivnosti, Verbalno in fizično nasilje) in učence 5. razredov 6 šolskih ur (Aktivno preživljanje prostega časa) ter predavanje za starše (Zasvojenost s spletom).

- OŠ Predoslje delavnice za učence 7. razredov 4 šolske ure (Spletno nasilje, Varna in odgovorna uporaba spleta, Beseda lahko močnejše udari kakor pest) in učence 8. razredov 8 šolskih ur (Zasvojenost in odnos do psihoaktivnih snovi, Mladi in alkohol) ter dve predavanji za starše (ali Nenasilje-vloga in naloga staršev ali Moč in pomen staršev ali Kako postanemo starši srečnih in uspešnih otrok).

- OŠ Staneta Žagarja delavnice za učence 4. razredov 3 šolske ure (Spletne skrivnosti) in učence 8. razredov 3 šolske ure (Spletno nasilje) ter predavanje za starše (Sporazumevanje, konflikti in iskanje rešitev v odnosu starši-otroci).

- OŠ Helene Puhar Kranj delavnice za učence III. stopnje 5 šolskih ur (Spletne skrivnosti; Glas proti nasilju in Moja čustva; Človekov odnos do hrane; Sprosti se in uživaj) in učence 7. razredov 1 šolska ura (Najstniki, splet kot magnet za najstnike) ter predavanje za starše (Prva pomoč za izčrpane starše).

Srednje šole:

- Gimnazija Franceta Prešerna delavnice za dijake 2. letnikov 12 šolskih ur (Nasilje: Kaj je to in kaj lahko naredim; Prevenција pred drogami) ter dijake 1. letnikov 5 šolskih ur (Mladostniki-mobilna družbena omrežja).

- Gimnazija Kranj delavnice za dijake 1. letnikov 14 šolskih ur (Mladostniki-mobilna družbena omrežja) ter dijake 2. letnikov 7 šolskih ur (Konflikt).

- Šolski center Kranj od tega:

Srednja tehnična šola in Strokovna Gimnazija delavnice za dijake 2. letnikov 52 šolskih ur (Nelegalne droge; Alkohol, ne hvala; Zasvojenost z računalnikom),

Srednja ekonomska storitvena in gradbena šola delavnice za dijake 2. letnikov 32 šolskih ur (Alkohol, ne hvala; Medvrstniško nasilje).

- Dijaški in študentski dom Kranj delavnico 3 šolske ure (Čustvene stiske mladih in njihova samopodoba).

2. LAS je v sodelovanju z Gimnazijo Franceta Prešerna organizirala predavanje Prek stika z odraščajočimi do učinkovitega vpliva. Predavanje je financirala Mestna občina Kranj, Lokalna akcijska skupina za preprečevanje zlorabe drog, potekalo pa je v prostorih Gimnazije. Predavalnica je bila nabito polna cca 200 poslušalcev. Predavala sta priznana predavatelja Leonida Mrgole in dr. Albert Mrgole. Tema je bila aktualna. Vsak starš se v življenju namreč znajde v situaciji, ko ga otrok ne posluša, ko ravna drugače, ko stik ni več stik, ... Predavatelja sta izhajala iz primerov iz prakse in predstavila različne načine vzpostavitve stika. Stik z otrokom, kjer se misli predvsem na čustveni stik je za otrokov razvoj namreč zelo pomemben.

3. Inštitut Utrip je skupaj z LAS sodeloval v pilotni fazi evropskega projekta »Stad in Europe«. Projekt je sofinancira Evropska komisija, s ciljem izvedbe in širitve preventivnega pristopa, ki temelji na švedskem učinkovitem preventivnem programu STAD, ki ga že vrsto let uspešno izvajajo Stockholm in druga švedska mesta. Projekt se je izvedel v 7 evropskih državah in se je osredotočil na zmanjševanje tveganega in škodljivega pitja med mladimi. Projekt se je pilotno izvajal v Kranju, in sicer se je kot pivsko okolje analiziralo nočno življenje. Ciljna skupina so bili mladi od 15. do 30. leta starosti. Preučevala se je zlasti prodaja in dostopnost alkohola s strani mladoletnih in opitih v kranjskih (nočnih) lokalih; možnost vstopa opitih v lokale; spoštovanje zakonodaje s področja alkohola v lokalih, usposobljenost osebja lokalov glede spoštovanja zakonodaje s področja alkohola; aktivnosti »skritih kupcev« itd. Akcija je potekala od v obdobju od oktobra do decembra 2017 z izvedbo aktivnosti, katerih namen je bil občutno zmanjšati prodajo alkoholnih pijač mladoletnim in vidno opitim mladim s strani kranjskih nočnih lokalov, kar je med drugim tudi vsesplošen slovenski problem. V letu 2018 so potekale predstavitve rezultatov. Rezultati so pokazali, da mladi v večini primerov lahko pridejo do nakupa alkoholnih pijač, prav tako v večini primerov ni prišlo do zavrnitve prodaje alkoholnih pijač opitim mladim. Glede na rezultate je LAS pozvala udeležene lokale k doslednem upoštevanju določil Zakona o omejevanju porabe alkohola pri prodaji alkoholnih pijač mladoletnim osebam. Nadalje je LAS pozvala pristojne službe (Zdravstveni inšpektorat RS, Ministrstvo za zdravje, policijo k okrepitevi nadzora nad prodajo in ponudbo alkoholnih pijač in pijač, ki so jim dodane alkoholne pijače, v gostinskih obratih osebam, mlajšim od 18. let.

4. Sprotno se je spremljalo gibanje problematike drog v občini in svetovanje pri usklajevanju služb; programov, ki se ukvarjajo s preprečevanjem zlorabe drog. LAS je na pristojno službo podal pobudo, da se iz akcije »Čas je za srede brez evra« izvzamejo alkoholne pijače. Članica LAS se je udeležila seminarja Celostna obravnava nekemičnih zasvojenosti. Na koncu leta je bila izvedena tudi pogostitev za člane LAS.

OCENA STANJA

Za leto 2018 je bila izdelana tudi ocena stanja na področju problematike drog v MOK, in sicer s strani Policijske postaje Kranj, Zdravstvenega doma Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog, Nacionalnega inštituta za javno zdravje, osnovnih in srednjih šol, vrtcev, mladih in Centra za socialno delo Gorenjska, enota Kranj:

a) Policijska postaja Kranj (poročilo je podal g. Damijan Suhadolnik, pomočnik komandirja, policijski inšpektor specialist II, PP Kranj)

Na Policijski postaji Kranj smo ocenili in primerjali razmere med drugimi tudi po problematiki prepovedanih drog na območju Policijske postaje Kranj za leto 2017 in 2018.

Na področju kriminalitete smo v primerjavi s preteklim letom obravnavali več kaznivih dejanj in sicer za 7,2%. Na okrožno državno tožilstvo smo tako podali kazenske ovadbe in poročila v dopolnitev kazenskih ovadb zaradi 2.002 (1.741) kaznivih dejanj.

Skupno smo obravnavali 1.190 (1.278) kaznivih dejanj zoper premoženje. 60% vse obravnavane kriminalitete.

Zloraba prepovedanih drog: s področja prepovedanih drog je bilo obravnavanih 31 (13) kaznivih dejanj. Neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, 27 (12) in Omogočanje uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu 4 (1). Tej problematiki smo namenili veliko pozornosti in smo pogosto opravljali nadzore nad varnostno obremenjenimi območji, predvsem na glavnem avtobusnem postajališču, Prešernovem gaju, okolici metadonske razdelilnice - Zdravstvenega doma Kranj, javne podzemne garaže na območju Planine ter okolicašol.

Po prekrškovni plati smo po po Zakonu o proizvodnji in prometu s prepovedanimi drogami obravnavali 59 (46) kršitev. V teh primerih gre za zasege manjše količine prepovedane droge za odmerke za enkratno lastno uporabo odvisnika (prepovedane tablete, heroin, kokain, konoplja).

Prepovedana droga	Enota mere	Leto				
		2014	2015	2016	2017	2018
Amfetamin	Grami		5,7	6,2	35,1	10,7
	Tablete				1,0	
Benzodiazepini	Mililitri		15,0			
	Tablete				2,0	327,0
Ekstazi	Grami		12,9		0,7	9,7
Heroin	Grami	1,4	0,5	1,8	18,7	67,2
	Mililitri	0,9				
Kokain	Grami	0,1	0,1		1,9	4,2
Konoplja - rastlina	Kosi	23,0	5,0			
Konoplja - rastlina (marihuana)	Grami	1.930,6	2.055,6	29.314,7	7.717,0	3.805,7
Konoplja - smola (hašiš)	Grami				23,6	7,2
Konoplja ekstrakti	Mililitri				70,0	0,3
Metadon	Mililitri		55,0	348,0	6,2	1.350,0
	Mililitri					25,0
Nedovoljene snovi v športu	Tablete		60,0			
Opij	Mililitri					2,5
	Grami	1,0				
Ostale droge, ki se lahko uporab. v medicini	Mililitri			348,0		
	Tablete	45,0	101,0	221,0		
Ostale droge, ki se ne uporab. v medicini	Grami			5,4	1,8	21,4

Na področju zagotavljanja javnega reda in splošne varnosti ljudi je moč ugotoviti stabilno stanje in ugodno stopnjo varnosti ljudi. Glede na podatke iz leta poprej se je število zaprosil za interveniranje zmanjšalo in sicer iz 1526 na 1507 opravljenih intervencij. Posledično se je zmanjšalo število ugotovljenih kršitev javnega reda in miru (687:827). Ostale ugotovljene kršitve so predvsem rezultat aktivnega ter kvalitetnega dela oz. ugotavljanja kršitev z lastno dejavnostjo policistov. To je predvsem posledica ustreznega planiranja dela, identificiranja varnostno obremenjenih območij in izvajanja ter odrejanja ustreznih nalog

in oblik dela, na krajih in v času, ko smo s sprotnimi analizami beležili gostitve določenih pojavov. Po Zakonu o omejevanju porabe alkohola prekrškov ni bilo zaznanih.

Pri nadzoru cestnega prometa je bilo zaradi prepovedanih drog odrejenih 16 (22) strokovnih pregledov, od tega 6 pozitivnih, 1 negativnih, 6 pa je strokovni pregled na mamila odklonilo.

Število odrejenih alkotestov 5.701 (6.519), pozitivnih je bilo 263 (443). Odklonjenih je bilo 7 (5) preizkusov. Število odrejenih strokovnih pregledov zaradi alkohola 19 (26), od tega 11 (15) pozitivnih. Število pridržan 17 (18), število začasnih odvzemov voznških dovoljenj 108 (167). Povprečna stopnja alkohola je 1,45 grama alkohola na kilogram krvi (leto prej 1,40).

Glede na splošno oceno, da je bilo stanje na vseh segmentih dela policije v letu 2018 na območju PP Kranj oz. MO Kranj ugodno in stabilno.

Policijska postaja Kranj bo tako v letošnjem letu nadaljevala s poostrenimi nadzori v okviru rednega dela in s planiranjem poostrenih nadzorov. Prav tako bomo usmerjeni tudi na preventivno delovanje v okviru predavanj po šolah in s tem ozaveščanju po problematiki prepovedanih drog.

b) Zdravstveni dom Kranj – Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog (poročilo je podala ga. Nataša Kern, dr. med)

V Centru za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog (Center) je bilo od začetka njegovega delovanja do konca leta 2018 registriranih skupno 677 uporabnikov programa. Center deluje v Kranju, ambulantna za razdeljevanje metadona in druge substitucijske terapije je tudi na Jesenicah.

V substitucijski program v Kranju je bilo ob koncu leta 2018 vključenih 224 pacientov, od tega 144 na terapiji z metadonom, 64 pacientov na substitucijski terapiji z buprenorfinom in 16 pacientov na terapiji z dolgo delujočim morfinom. V psihosocialni obravnavi smo imeli 5 pacientov (ne prejemajo substitucijske terapije).

V Center se je v letu 2018 na novo vključilo 8 pacientov, ki so imeli težave zaradi odvisnosti od nedovoljenih drog, kar je polovico manj kot pred tremi leti, ponovno je vstopilo v program 29 oseb.

V letu 2018 je 5 odvisnikov nadaljevalo zdravljenje z vključitvijo v druge programe (terapevtske skupnosti, na detoksikacijo v Center za detoksikacijo Ljubljana), 1 odvisnik je odšel v zapor, umrla sta 2 pacienta, 2 pacienta sta zaključila program zdravljenja.

V Centru se ukvarjamo z obravnavo odvisnikov od nedovoljenih drog zdravstveni delavci različnih specialnosti: psihiater, klinični psiholog, dve zdravnik specialista splošne oz. družinske medicine, dva diplomirana zdravstvenika in medicinska sestra. Sodelujemo tudi s Centrom za socialno delo. Nudimo pomoč v obliki informiranja, svetovanja, detoksikacije, zdravstvenih pregledov, vključno s testiranjem na viruse hepatitisa B,C in HIV, cepimo paciente proti hepatitisu B.

Pet let delujemo v novih prostorih v pritličju Zdravstvenega doma Kranj, kar nam omogoča bolj kakovostno delo, pacienti se manj zadržujejo pred centrom. Tudi problem preprodaje drog pred Centrom je manj pereč. Občasno pa imamo še vedno težave zaradi kršenja terapevtskega dogovora, zlasti psihičnega nasilja pacientov do osebja, povzročanja materialne škode v prostorih Centra, fizičnih obračunov med pacienti, tudi v čakalnici Centra.

V letu 2018 smo za delo v Centru pridobili dodatnega zdravnika, specializanta družinske medicine, kar omogoča bolj kakovostno obravnavo pacientov.

c) Nacionalni inštitut za javno zdravje, območna enota Kranj (poročilo je podala ga. mag. Marjetka Hovnik Keršmanc, dr. med., spec. javnega zdravja in ga. mag. Darja Zupan, dipl.org.dela)

Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi v populaciji spremljamo na osnovi epidemioloških raziskav. Gre za nacionalne raziskave, narejene na reprezentativnih vzorcih, z uporabo standardiziranih vprašalnikov, ki omogočajo tudi mednarodno primerljivost podatkov. Raziskave se ne izvajajo letno, ampak se ponavljajo v določenih časovnih (največkrat štiriletnih) intervalih. Nekatere raziskave dajo oceno stanja po regijah in njenih upravnih enotah, izjemoma pa prikazujejo tudi podatke za posamezne občine (npr. Mestno občino Kranj).

1. Razširjenost rabe psihoaktivnih snovi med odraslimi prebivalci

1.1 Raziskava Z zdravjem povezan vedenjski slog 2016:

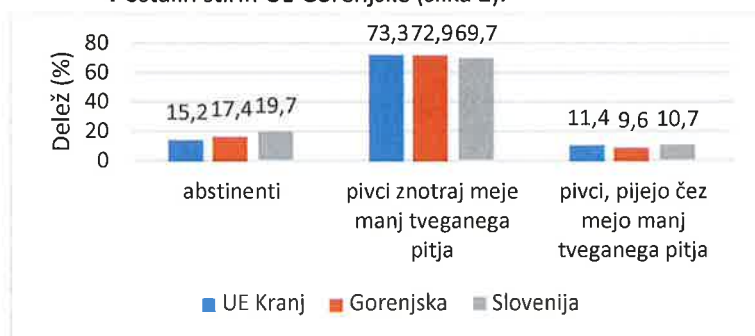
V letu 2016 je NIJZ med odraslimi prebivalci Slovenije, starimi med 25 in 74 let, izvedel nacionalno raziskavo Z zdravjem povezan vedenjski slog, ki vključuje tudi del, vezan na uporabo tobaka in alkohola.

1.1.1 Pitje alkoholnih pijač:

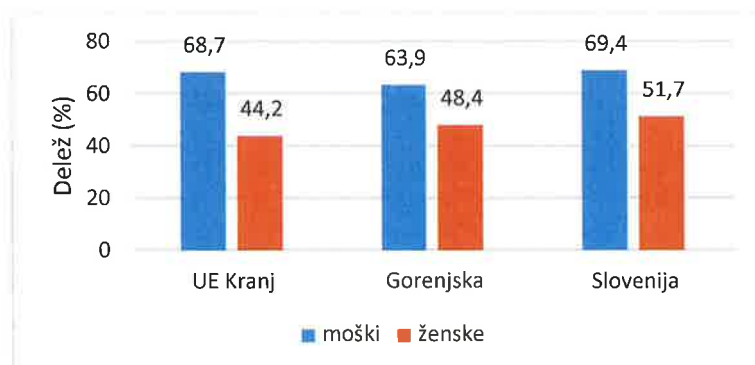
Sedem od desetih anketiranih odraslih prebivalcev UE Kranj, starih od 25 do 74 let, je v zadnjem letu običajno pilo alkoholne pijače v mejah manj tveganega pitja¹, dva od desetih alkoholnih pijač nista pila (abstinenta), eden od desetih pa je običajno pil čez mejo manj tveganega pitja, kar je podobno kot v Sloveniji (slika 1). V primerjavi z ostalimi štirimi UE Gorenjske, je v UE Kranj delež anketirancev, ki običajno pijejo čez mejo manj tveganega pitja, nekoliko višji.

Pitje alkoholnih pijač je bolj razširjeno med moškimi, saj je na Gorenjskem med njimi kar 3-krat manj abstinentov kot med ženskami. Moški pa pijejo tudi alkoholne pijače v večjih količinah:

- delež moških, ki običajno pijejo čez mejo manj tveganega pitja, je namreč na Gorenjskem skoraj 4-krat večji kot pri ženskah;
- več moških (64 %) kot žensk (48 %) pa tudi vsaj 1-krat v letu visoko tvegano popiva, kar pomeni, da so ob eni pivski priložnosti moški popili 6 meric alkohola ali več, ženske pa 4 merice alkohola ali več. Visoko tvegano popivanje med moškimi je v UE Kranj prisotno v nekaj višjem deležu kot v ostalih štirih UE Gorenjske (slika 2).



Slika 1. Delež anketirancev, starih od 25-74 let, po stopnji pitja alkoholnih pijač, UE Kranj, Gorenjska in Slovenija, na osnovi poročanja anketirancev raziskave Z zdravjem povezan vedenjski slog 2016

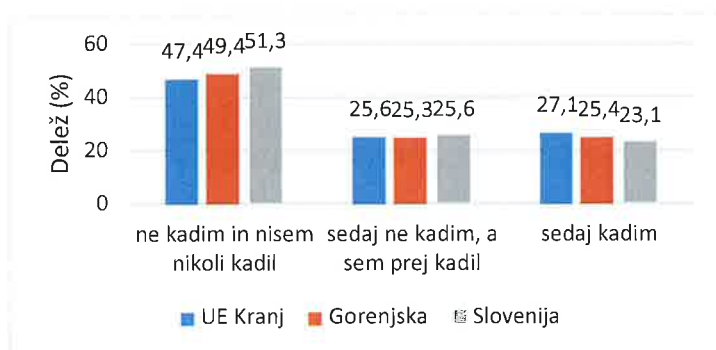


Slika 2. Delež anketirancev, starih od 25-74 let, ki so vsaj enkrat v zadnjem letu ob posamezni pivski priložnosti popili več pijač (moški 6 ali več, ženske 4 ali več), UE Kranj, Gorenjska in Slovenija, na osnovi poročanja anketirancev raziskave Z zdravjem povezan vedenjski slog 2016

¹ Meje manj tveganega pitja: Odrasel moški ne več kot dve merici alkoholne pijače na dan ali ne več kot 14 meric alkoholne pijače na teden, odrasla ženska ne več kot eno merico alkoholne pijače na dan ali ne več kot 7 meric alkoholne pijače na teden. Ena merica alkoholne pijače je: en kozarec (1dl) vina) ali pol steklenice oz. pločevinke (2,5dl) piva ali steklenica oz. pločevinka (0,5dl) radlerja ali šilce (0,3dl) žgane pijače oz. likerja ali ena steklenica ali pločevinka (3,3dl) mešane gazirane alkoholne pijače.

1.1.2 Kajenje tobaka:

Večina anketiranih odraslih prebivalcev UE Kranj, starih od 25 do 74 let, ne kadi. Kadi 27 % anketiranih odraslih prebivalcev UE Kranj, kar je več od slovenskega povprečja, v UE Kranj pa je manj tudi anketiranih oseb, ki niso nikoli kadile (slika 3). Kajenje tobaka je med gorenjskimi anketiranci bolj razširjeno kot je v povprečju v Sloveniji. 69,4 % anketirancev iz UE Kranj, ki kadijo tobak (ali so ga kadarkoli kadili), je rednih kadilcev; kar pomeni, da kadijo (ali so kadili) vsak dan. Na Gorenjskem znaša delež rednih kadilcev dobrih 72 %, slovensko povprečje pa je skoraj 72 %



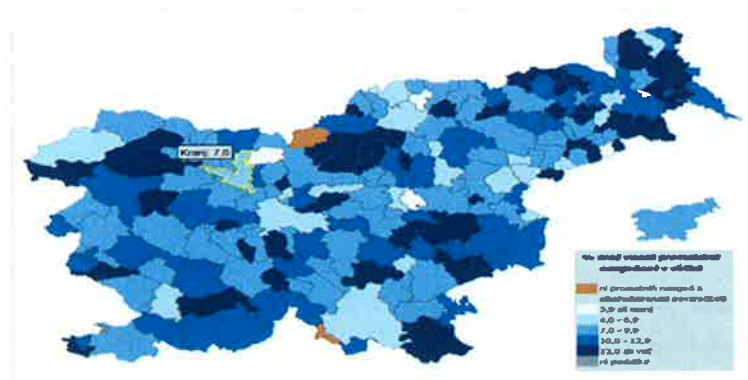
Slika 3. Delež anketirancev, starih od 25-74 let, glede na kadilski status, UE Kranj, Gorenjska in Slovenija, na osnovi poročanja anketirancev raziskave Z zdravjem povezan vedenjski slog 2016

1.2 Zdravje v občini

Zdravje v občini je nov vir informacij o ključnih kazalnikih zdravja v slovenskem prostoru. Predstavlja zdravje v vsaki slovenski občini na osnovi 34-ih kazalnikov (grafično in številčno) in ga primerja s stanjem v upravnih enotah in regiji, v katero spada posamezna občina ter s povprečjem v Sloveniji (<http://obcine.nijz.si>).

Kazalniki o deležu kadilcev, visoko tveganem opijanju v izdaji 2018 niso bili objavljeni, ker jih pridobivamo iz anket, ki se izvajajo v večletnih ciklih. Objavljeni pa so že bili v poročilu za LAS Kranj za leto 2016.

V izdaji Zdravje v občini 2018 sta prikazana dva kazalnika, povezana z rabo alkohola in sicer bolnišnične obravnave zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu in prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji. Kot kažejo podatki te izdaje, je bilo v Mestni občini Kranj zaradi bolezni, ki jih neposredno pripisujemo alkoholu, letno 2,2 bolnišničnih obravnav na 1000 prebivalcev², kar je malo manj kot v gorenjski regiji (2,4) in podobno kot je povprečje za preostalo Slovenijo (2,0). Delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji pa znaša v Mestni občini Kranj 7,5 %³ in je nižji kot v gorenjski regiji (8,4) ter statistično nižji od povprečja preostale Slovenije (9,0) (slika 4).



Slika 4. Prometne nezgode z alkoholiziranimi povzročitelji, občine, povprečje 2012-2016 (vir: Zdravje v občini)

² povprečje 2011-2015, starejši od 15 let

³ povprečje 2013-2015

2 Otroci in mladostniki

2.1 Razširjenost rabe tobaka, alkohola in drugih drog med otroci in mladostniki

Razširjenost rabe drog med otroci in mladostniki v Sloveniji spremljamo na osnovi nacionalne raziskave Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (HBSC), ki poteka v okviru mednarodne raziskave na štiri leta. Zadnja raziskava, ki je bila narejena leta 2014, je pokazala, da je večina 15-letnikov (84 %) že kdaj uporabila tobak, alkohol in/ali konopljo: 44 % jih je uporabilo eno, 22 % dve in 18 % vse tri prej navedene psihoaktivne snovi, zajete v analizi. Mladi so najpogosteje uporabili alkohol, najredkeje pa konopljo. Z uporabo tobaka, alkohola in/ali konoplje so pričeli že pri starosti 11 let ali manj, deleži pa so s starostjo hitro naraščali. Najpogosteje so najprej pili alkohol, prvič najpogosteje pri starosti 12 let. 40 % 15-letnikov je poročalo o pogosti/bolj tvegani uporabi vsaj ene od treh psihoaktivnih snovi: 25 % ene (najpogosteje alkohol), 10 % dveh (najpogosteje tobak in alkohol) in 5 % vseh treh psihoaktivnih snovi. Pogosta/bolj tvegana uporaba vsaj ene od treh psihoaktivnih snovi ali vseh treh je bila povezana predvsem z vrstniškimi dejavniki (predvsem z uporabo tobaka in konoplje med vrstniki ter s pogostim druženjem s prijatelji po 8. uri zvečer) in z dejavniki (ne)zdravega življenjskega sloga (neredno zajtrkovanje, vsakodnevno pitje energijskih pijač) in zgodnjim spolnim odnosom, pa tudi s sodelovanjem pri trpinčenju, s pogostim pretepanjem, z občutki depresivnosti in z zaznano nižjo stopnjo podpore učiteljev (Vir: Koprivnikar H, Drev A, Roškar M, Jeriček Klanjšček H. *Od prvega poskusa do pogoste uporabe tobaka, alkohola in konoplje med mladostniki v Sloveniji*. NIJZ, 2018).

Dostopno na spletni povezavi: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/od_prvega_poskusa_do_pogoste_uporabe_tak_med_mladostniki.pdf.

2.2 Nekemične ali vedenjske zasvojenosti med mladimi

V poročilu za leto 2016 smo že predstavili rezultate raziskave o nekemičnih ali vedenjskih zasvojenostih mladih (učencev osmih razredov) v slovenskih regijah, ki jo je v letu 2015 naredil NIJZ v sodelovanju z Mladinskim združenjem Brez izgovora v okviru projekta Norveškega finančnega mehanizma »Za zdravje mladih«. Več o raziskavi je dostopno na: <http://www.nijz.si/sl/zasvojenost-z-igranjem-racunalniskih-iger-med-slovenskimi-osmosolci>.

3 Sistem za zgodnje opozarjanje na pojav novih psihoaktivnih snovi (regijska SI EWS mreža)

- Januarja 2018 je regijska SI EWS mreža Kranj zaznala uporabo fenibuta med mladostniki na Gorenjskem ter ugotovila, da se fenibut kupuje na spletni strani ponudnika iz Slovenije. Po posredovanju informacije v nacionalno SI EWS mrežo, se je NIJZ povezal z ZIRS-om, ki je dosegel odstranitev izdelkov s fenibutom s spletnih strani različnih ponudnikov.

- V marcu 2018 je nastopila sprememba pri zbiranju vzorcev NPS/PAS v NVO-jih. Uporabniki lahko vzorce anonimno prinesejo v eno izmed 9 sprejemnih točk (na Gorenjskem v Labirint Kranj). Za transport vzorcev iz Ljubljane, Celja, Ptuja in Maribora skrbi Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano (NLZOH), za transport vzorcev iz Kopra, Nove Gorice in Kranja pa skrbi DrogArt. Prevoz vzorcev poteka ob torkih in petkih. Analizo vzorcev opravlja NLZOH. Rezultati analiz so na voljo v obdobju enega tedna do največ 14 dni. O rezultatih so obveščeni uporabniki, NVO-ji in EWS.

- V drugi polovici leta 2018 smo organizirali in izvedli dva delovna sestanka aktivnih članov regijskega EWS.

- V letu 2018 je bilo med partnerji izmenjanih 11 informacij o novih PAS.

Gorenjskim deležnikom (zdravstvo, CSD, NVO, gasilci) smo posredovali Smernice za ravnanje s fentanilom, ki jih je pripravil NIJZ v sodelovanju z DrogArtom.

d) Osnovne šole Mestne občine Kranj (poročila za vse osnovne šole so skupaj s svetovalnimi službami pripravili ravnatelji šol; poročila je zbral g. Pavel Srečnik, vodja aktivna ravnateljev OŠ in ravnatelj OŠ Stražišče)

Osnovna šola Predoslje Kranj

Ravnateljica: Zahvalili bi se lokacijski akcijski skupini Mestne občine Kranj za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj, saj prispevate, da so učenci, starši, učitelji deležni globljega pogleda na to vedno večjo problematiko. Delavnice učenci ocenjujejo zelo dobro, prav tako pa so bila predavanja deležna pohval s strani učiteljev, staršev in vodstva šole.

Svetovalna delavka: Glede na to, da imate pomembno vlogo pri preventivi, se obračam na vas z razmislekom, glede na to, da zasvojenost z zabavo na internetu poškoduje možgane enako kot heroin, mislim, da bi bilo nujno potrebno razmišljati v smeri uzakonitve zakona o dopuščanju, nedopuščanju in omejitvi (mogoče starostni ter glede na podvrženost vpliva vsakega posameznega otroka) uporabe tablic, mobilnih telefonov, računalnikov, ipd, za zabavo že predšolskih otrok ter otrok v šoli. Primer: otroku staremu še ne 3 leta starši tudi v zdravstvenem domu ali bolnici dopuščajo igranje igrice, gledanje risank ure in ure, izročijo mobilni telefon za igranje igrice še brez njegove želje.

Miha Kramli, ZD Nova Gorica opominja, da se zasvojenost s pretirano uporabo interneta lahko začne že pri enem letu: Otrok pritiska gumbek in zakikirika petelin, pod drugim gumbom zamuka krava. "To so intenzivni zvoki in barve, če jim je majhen otrok izpostavljen po več ur na dan in ga nato peljemo v naravo, ga bo ta začela dolgočasiti, saj tam intenzivni zvoki in barve niso ves čas prisotni..."

Tako kot kajenje ni dovoljeno v javnih prostorih, menim, da bi morala biti uporaba tablic, ipd. za zabavo v javnih prostorih prepovedana.

Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR-UPB1) v 4 členu govori: Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebnostni razvoj, pravice in koristi svojih mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo roditeljsko pravico. Ta člen sem navedla, saj menim, da, ko se otrokom dopuščajo neomejen čas oz. omejitve po zelo dolgem času zabave na tablicah, mobilnih telefonih, ipd. starši kršijo določbe v tem členu namesto vzgoje za samostojno življenje »dopuščajo«, da postanejo njihovi otroci zasvojeni.

Vrtec pri OŠ: Zahvalili bi se lokacijski akcijski skupini Mestne občine Kranj za sofinanciranje predavanja v vrtcu. Glede na to, da imajo vzgojiteljice že vrsto let po predavanju roditeljski sestanek, je udeležba s strani staršev večja. Predavanje so starši pohvalili. Temeljilo je na izkušnjah in na konkretnih primerih, ki jih bodo starši uporabili pri svoji vzgoji.

Osnovna šola Helene Puhar

V šolskem letu 2017/2018 smo s preventivnimi delavnicami dali poudarek pozitivnim medsebojnim odnosom z vidika spoštovanja sebe in ljudi okoli sebe in hkrati poudarili pomembnost kvalitetnega preživljanja prostega časa, ki je danes med mladimi vse večji problem.

Učenci od 7. do 9. razreda se v obdobju odraščanja vsakodnevno srečujejo s situacijami, ko se je potrebno postaviti zase, hkrati pa poskrbeti za odnos do drugih učencev, učiteljev, staršev.

Otroci in mladostniki OŠ Helene Puhar so učenci s posebnimi potrebami, zaradi česar velikokrat niso dobro opremljeni z veščinami navezovanja stikov in ohranjanja pozitivnih odnosov, primernim izražanjem svojih potreb in načini reševanja konfliktov. Preventivne delavnice so učencem omogočile nove izkušnje in znanja za bolj asertivno vedenje, kar je pripomoglo tudi k boljšemu vzdušju in energiji tako v razredu kot celotni šoli.

S pomočjo Društva projekt človek so se spoznali s kvalitetnim preživljanjem prostega časa, ki je hkrati tudi eden od varovalnih faktorjev pri razvoju različnih vrst zasvojenosti.

Kot vsako leto, so tudi v lanskem šolskem letu preventivne delavnice med učenci bile dobro sprejete. Preventiva v šoli predstavlja pomemben vidik pri splošnem funkcioniranju učencev v šoli in doma in opažamo pozitiven vpliv na celotno klimo v šoli.

Tudi s strani staršev je bila preventivna delavnica dobro sprejeta. Za staršev je pri preventivnih delavnicah ključno, da pridobijo znanja in informacije, ki jih bodo konkretno lahko uporabili pri vzgoji svojih otrok. Pri tem si prizadevamo, da vsebino preventivnih delavnic prilagajamo.

Osnovna šola Staneta Žagarja Kranj

Vsebine so bile zanimive in dobro izbrane. Večina učencev je bila motivirana za sodelovanje.

Težko pa je motivirati starše, da bi se jih še več udeležilo različnih predavanj in delavnic.

Osnovna šola Orehek Kranj

Šola se že vrsto let prijavlja na javni razpis za sofinanciranje preventivnih programov v Mestni občini Kranj, tako za učence, kot starše. Veseli in hvaležni smo, da nam je uspelo pridobiti sredstva s strani MOK, tudi za šolsko leto 2017/2018. Takšnega sodelovanja si želimo tudi v naprej.

Izbrani preventivni delavnici za učence sta se dotaknili tem kot so alkohol, tobak oz. zasvojenosti od računalnika. Učenci so bili izvedenimi delavnicami zadovoljni, ocenili so jih z najvišjimi ocenami. Izvajalci delavnic so bili aktualni, dinamični, uporabili so interaktivne metode in oblike dela. Tovrstno sofinanciranje je dobrodošlo, želimo si, da bi bilo na voljo za več kot dve generaciji učencev.

Predavanje sofinancirano s strani MOK je bilo prav tako odlično. Udeleženci (starši, strokovni delavci) so pohvalili izbrano vsebino, predavatelja z izkušnjami in širokim znanjem. Podpiramo tudi idejo, da bi bilo predavanje strokovnjakov organizirano za več osnovnih šol skupaj.

Osnovna šola Matije Čopa Kranj

Že nekaj let za izvedbo preventivnih dejavnosti za učence večinoma izbiramo iste predavatelje, saj smo z njimi zadovoljni tako učitelji, kot tudi učenci in starši. S tem poskušamo preprečiti podajanje neprimernih informacij učencem, kar se je po nekaterih šolah že dogajalo.

Osnovna šola Jakoba Aljaža Kranj

Preventivne delavnice in predavanja so dobro sprejeta zlasti med učenci. Zunanji strokovnjaki prinašajo nova znanja in načine razmišljanja, zato jim vsi radi prisluhnejo. Želimo si več možnosti za izvajanje preventivnih dejavnosti, vendar smo finančno in časovno omejeni. Želimo ohraniti preventivne delavnice s strani LAS-a. Preventivna predavanja za starše so glede na finančni zalogaj slabo obiskana. Podpiramo idejo, da se načrtujejo predavanja za starše za več šol skupaj.

Osnovna šola Stražišče Kranj

Vrtec pri OŠ: Predavanj se žal udeleži manjše število staršev, kot bi pričakovali, glede na to, da so izbrane vsebine in predavatelji strokovni in tudi v veliki meri praktiki s koristnimi nasveti za starše, ki se vsakodnevno srečujejo s težavami in dilemami pri vzgoji otrok.

Vsebine za predavanja strokovnega kadra vrtca se običajno nanašajo na prednostno nalogo, ki se izvaja v šolskem letu.

OŠ: Plan preventivnih dejavnosti skrbno načrtujemo, saj je pomemben del preventive v šolah. Učenci radi prisluhnejo ljudem, ki jih ne vidijo vsak dan, njihove delavnice pohvalijo tudi učitelji, saj prinašajo nova znanja, predavatelji pa so tudi zelo suvereni na svojem področju.

Želeli bi si še boljše udeležbe staršev na naših predavanjih. Na predavanju za starše na temo spletno nasilje je bila udeležba staršev pod pričakovanji, kljub temu, da dostopnost interneta ter razvoj modernih tehnologij in družbenih omrežij prinašata tudi novo obliko nasilja, ki se jo morda vsi še premalo zavedamo. Sodelovanja z LAS-om si želimo še naprej, predlagamo pa bolj poenostavljen razpisni postopek, saj le ta prinaša ogromno nepotrebne birokracije, hkrati pa si želimo, da bi lahko sami določili katerim učencem bomo ponudili delavnice in ne samo dvema generacijama.

Osnovna šola Simona Jenka Kranj

Glede na našete preventivne delavnice in edukacijo sem prepričana, da tovrstno delovanje vpliva na učence spodbudno v smislu osveščanja in nadzora nad situacijami, ki ogrožajo njihovo odraščanje in zdrav razvoj.

Veliko preventive je opravljeno tudi v individualnih strokovnih in spontanah razgovorih z učenci in učenkami, ko jih obveščamo in opozarjamo na omenjeno problematiko.

Pri svojem delu pa sicer opažam naraščanje anksioznosti ter njeno povečano intenziteto med učenci in učenkami.

Pogosto so učenci in učenke deležni absurdne situacije, povečane storilnostne motivacije na eni strani ter učne in vzgojne popustljivosti na drugi strani.

Najboljša preventiva so ustrezna informacija, vrednote, pozitivna samopodoba, kvalitetna socialna podpora mreža, v vzgoji avtoriteta in postavitev meja, hobiji, interesi, kvalitetno preživljanje prostega časa z družino in prijatelji.

Osnovna šola Franceta Prešerna Kranj

Preventivne delavnice in predavanja so dobro sprejete tako s strani učencev in staršev. Za starše in učence planiramo tiste preventivne dejavnosti, ki so vezane na aktualno problematiko in potrebe tako šole kot širše skupnosti. Opažamo vedno manjši interes staršev za obiskovanje predavanj. V ta namen planiramo predavanja za starše v okviru roditeljskih sestankov npr. ob začetku šolskega leta, ko so prvi roditeljski sestanki ali pa ob koncu 1. ocenjevalnega obdobja. Potrebno bi bilo omogočiti v okviru LAS, da se sredstva namenijo tudi ostalim generacijam npr. na razredni stopnji in ne samo za dve generaciji.

e) Srednje šole Mestne občine Kranj (poročilo za vse srednje šole je zbrala ga. Vera Dušak Prevc, svetovalna delavka Gimnazije Franceta Prešerna)

Gimnazija Kranj

Delavnice za dijake Letnik	Število dijakov	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
1. letniki	210	Zasvojenost od računalnika	
2. letniki	180	Nasilje med vrstniki - narodnost	
Predavanja za starše	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
starši	180		Nekemične oblike zasvojenosti

Varni internet: predavanje je podkrepljeno z novimi spoznanji. Dijake spomni na pasti interneta in uporabe družbenih omrežij.

Narodnost: dijaki so dobili širšo predstavbo, kaj pomeni narodnost in sobivanje v multikulturnem prostoru. Glede na aktualnost problematike je prav, da so dijaki s tem seznanjeni in da dobijo priložnost, da sodelujejo.

Srednja ekonomska, storitvena in gradbena šola, ŠC Kranj

<u>Oddelki</u>	<u>Število</u>	<u>Preventiva LAS</u>	<u>Preventiva DRUGI IZVAJALCI</u>
1.letniki	137		Zdravstveni dom Kranj (Zdrava prehrana in zdrav življenjski slog) Projekt STRAH (Pasti tehnologije). Predavanje kriminalistke in pravnice Ane Nine Jeger (Odgovornost mladoletnika). Safe.si (Varna raba interneta).
2.letniki	96	Labirint omame (Alteršola) Medvrstniško nasilje (Alteršola) Alkohol, ne hvala	Zdravstveni dom Kranj (Zdrav odnos do telesa) Varna hiša Gorenjske (Nasilje). Predavanje kriminalistke in pravnice Ane Nine Jeger (Odgovornost mladoletnika).
3.letniki	81		Zdravstveni dom Kranj (Varna in odgovorna spolnost). Zavod vozim in AVP (Še vedno vozim vendar ne hodim). Predavanje kriminalistke in pravnice Ane Nine Jeger (Odgovornost mladoletnika). Predavanje policista (kazniva raba mobitela, nošenje nevarnih predmetov).
4.letniki oz. 5 letnik (2. PTI)	48		Zdravstveni dom Kranj (Stres, spoprijemanje s stresom in tehnike sproščanja).

			Predavanje kriminalistike in pravnice Ane Nine Jeger (Odgovornost mladoletnika).
Predavanja za			
Starše	*celotni ŠC Kranj, ni podatka o udeležbi	ZD Kranj: Stres, spoprijemanje s stresom in tehnike sproščanja. Motnje prehranjevanja.	
Učitelje			
Drugo			
Skupaj	brez staršev		

Vse preventivne vsebine na šoli so dobrodošle. Ker gre za zdravje otrok jih starši zelo podpirajo. Glede na evalvacijo s strani dijakov, so delavnice kvalitetno izvedene bi jih tudi v prihodnje radi izvajali. Vse večji je porast je nekemičnih zasvojenosti (igrice, socialna omrežja). Morda bi razmislili o sofinanciranju tudi tega področja.

Šolski center Kranj, Srednja tehniška šola in Strokovna gimnazija

Oddelki	število	Preventiva LAS	Preventiva DRUGI IZVAJALCI
2.letniki	8 oddelkov 230 dijakov		Varni internet – Alter šola
2.letniki	8 oddelkov 230 dijakov		Droge – društvo OAZA
2.letniki	8 oddelkov 230 dijakov		Alkohol, ne hvala – društvo OAZA
1.letniki	9 oddelkov 200 dijakov		Medvrstniške delavnice Mladinske zveze
1.letniki	9 oddelkov 200 dijakov		Samopodoba, Temeljni postopki oživljanja, ga. Alenka Terbovc, Zdravstveni dom Kranj
2.letniki	8 oddelkov 230 dijakov		Zdrav odnos do telesa: ustno zdravje, solarij, tatoo, piercing, zgodnje zaznavanje bolezenskih sprememb, ga. Alenka Terbovc, Zdravstveni dom Kranj
3.letniki	8 oddelkov 195 dijakov		Varna in odgovorna spolnost, predavatelj ga. Alenka Terbovc, g. Jošt Torkar
4.letniki + 2. letnik PTI	7 oddelkov 160 dijakov		Stres, spoprijemanje s stresom in tehnike sproščanja, predavatelj g. Jošt Torkar, Zdravstveni dom Kranj
1.letniki PTI	2 oddelka 45 dijakov		Kemične in nekemične zasvojenosti ga. Alenka Terbovc, Zdravstveni dom Kranj

Menimo, da so delavnice in predavanja dobro izvedene in pomenijo pomembno preventivno aktivnost, zato so tovrstne dejavnosti del Letnega delovnega načrta šole.

Gimnazija Franceta Prešerna

Delavnice za dijake Letnik	Število dijakov	Izvedene preventivne delavnice sofinancirane s strani LAS	Ostale izvedene preventivne delavnice
1. letniki	135 (5 oddelkov)	»Nasilje-kaj je to in kaj lahko naredim« -izvajalka ga. Janja Frelih Gorjanc	
2. letniki	130 (5 oddelkov)	Varni internet –zasvojenost s spletom –g. Tilen Dominko	
2. letniki	130 (5 oddelkov)	120 (5 oddelkov) Prevenција pred drogami, izvajalec g. Mile Hodnik	
1. letniki	135 (5 oddelkov)		Zdrava prehrana in zdrav življenjski slog, predavateljica ga. Alenka Terbovc
2. letniki	130 (5 oddelkov)		Zdrav odnos do telesa: ustno zdravje, solarij, tatoo, piercing, zgodnje zaznavanje bolezenskih sprememb, ga. Alenka Terbovc, Zdravstveni dom Kranj
3. letniki	130 (5 oddelkov)		Varna in odgovorna spolnost, predavatelj ga. Alenka Terbovc, g. Jošt Torkar
4. letniki	120 (5 oddelkov)		Stres, spoprijemanje s stresom in tehnike sproščanja, predavatelj g. Jošt Torkar, Zdravstveni dom Kranj
Predavanja za starše	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
starši	10		»Kako ohraniti stik z otrokom v težkih situacijah«, predavatelja Lea in dr. Albert Mrgole
Predavanja za učitelje	Število	Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS	Ostala izvedena preventivna predavanja
učitelji	35	/	»Kako ohraniti stik z otrokom v težkih situacijah«, Lea in dr. Albert Mrgole

Na šoli redno izvajamo preventivo s področja varne rabe interneta (nevarnosti, zasvojenost), preventive pred zlorabo drog, pa tudi s področja nenasilne komunikacije. Evalvacije kažejo zadovoljstvo dijakov z vsebinami in predavatelji. V šolskem letu so bila zelo dobrodošla predavanja v okviru Vzgoje za zdravje v srednjih šolah, ki sta jih izvajala strokovna sodelavca iz Zdravstvenega doma Kranj. Tematika predavanj je bila različna po letnikih in prilagojena starosti dijakov. Vse delavnice so bile med dijaki dobro sprejete.

Za starše, učitelje in strokovne delavce OŠ smo izvedli predavanje na temo »Kako ohraniti stik z otrokom v težkih situacijah«, ki sta ga izvedla Lea in dr. Albert Mrgole v januarju 2018.

Za naprej želimo izvajati preventivne delavnice s področja preventive pred zlorabo drog, nenasilne komunikacije, spletnih nevarnosti (vpliv se kaže predvsem pri dijakih nižjih letnikov), prehranskih motenj ter tehnike za spoprijemanje s stresom. Iskali bomo zanimive in aktualne tematike s področja vzgoje za organizacijo predavanj za starše in učitelje.

f) Kranjski vrtci (poročilo je podala ga. Andreja Pungartnik, psihologinja)

<u>Predavanja za starše</u>	<u>Število</u>	<u>Izvedena preventivna predavanja sofinancirana s strani LAS</u>	<u>Ostala izvedena preventivna predavanja</u>
starši	<u>25</u>	OTROK IN AGRESIVNOST-kako jo prepoznati in kako ukrepati	V sklopu roditeljskih sestankov ali izven (npr. Pripravljenost za vstop v šolo; predavanje logopedinje o razvoju govora...)
starši	<u>20</u>	televizijski junaki in radovedni hitri prstki	
	<u>12</u>	trening komuniciranja z otrokom	
	<u>23</u>	pozitivna disciplina	
vzgojitelji	<u>5</u>	otrok in agresivnost-kako jo prepoznati in kako ukrepati	Vsako leto glede na LDN zavoda izvajamo kar nekaj dejavnosti in izobraževanj, ki bi lahko sodila pod preventivo, nekatera so obvezna, nekatera prostovoljna(npr. capp delavnice, gibalne delavnice za pedagoge...)
	<u>5</u>	televizijski junaki in radovedni hitri prstki	
	<u>8</u>	trening komuniciranja z otrokom	
	<u>7</u>	pozitivna disciplina	

Starši so s predavanji (sama vsebina kot tudi predavatelji) zadovoljni, kar kažejo tudi povprečne ocene. In si jih želijo še naprej. Po drugi strani pa mi sami opažamo, da število udeležениh staršev malo upada, ne glede na to, kakšno "ime" je predavatelj. Včasih je kakšno predavanje obiskalo 40, 50 ljudi, zdaj tako velike številke že dolgo nismo imeli.

g) Mladi (poročilo je podala ga. Špela Podobnik)

V letu 2018 smo izvedli nekaj akcij, ki bi pomagale pri ozaveščanju mladih o škodljivosti drog.

Tekom naših koncertov smo izvajali akcijo Tudi trezen se lahko zabavam, kjer sta hostesi udeleženi brezplačno preverili nivo alkohola v izdihanem zraku. Popolnoma trezni so dobili nagrado (KŠK majica, KŠK kondom, KŠK kemik ...).

Alkohol in druge droge zlorablja kar veliko število mladih, na drugi strani pa imamo mlade, ki svoje življenje živijo relativno zdravo. Glede na ostale klubske aktivnosti ugotavljamo, da je med mladimi manj zanimanja za alkohol in droge ter več za športne in kulturne dejavnosti.

V letu 2019 bomo izvajali enake akcije tekom koncertov kot v letu 2018, bolj se bomo tudi posvečali ozaveščanju o škodljivosti kajenja.

h) Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj, (poročilo sta podali ga. Suzana Gladovič in ga. Tina Mohar, CSD Gorenjska, enota Kranj)

Center za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo, Labirint, Sejmišče 4

Še vedno je prisotna uporaba kokaina, novih sintetičnih drog in medikamentov (pomirjevala, protibolečinska sredstva, intervenozna zloraba opiatnih substitutov). Pri odrasli obravnavani populaciji upada uporaba heroína (na račun povečane uporabe alkohola in opiatnih substitutov), pri mlajših in starejših mladoletnikih pa opažamo povečano eksperimentiranje z alkoholom, v kombinaciji s kajenjem marihuane. Prepoznavamo tudi vedno večjo prisotnost uporabe GHB/GBL-ja, ekstazija, amfetaminov in LSD-ja med srednješolsko populacijo. Med temi uporabniki je močno prisotna »party scena«.

Med mlajšimi uporabniki opažamo tudi zlorabo novih sintetičnih drog, ki pa je težje dokazljiva s hitrimi testi, hkrati pa je povečana uporaba toksičnih sredstev, ki ne spadajo med nedovoljene substance.

Opazamo rizične vzorce uporabe psihoaktivnih substanc: kompulzivno opijanje in jemanje različnih substanc, povečana uporaba več različnih substanc skupaj ipd.. Tudi starostna meja, ko mladi začnejo posegati po psihoaktivnih substancah, se niža.

Med starejšo populacijo dolgotrajnih uporabnikov PAS je prisotna predvsem povečana socialna problematika: slabe življenjske razmere, brezdomstvo, slaba zdravstvena oskrba, bolezni. Med to populacijo je veliko obolevanja in smrtnih primerov. Mnogi izmed teh uporabnikov ne dosegajo minimalnih kriterijev za vključevanje v različne socialno varstvene programe (programi za brezdomce ali zasvojenosti), zato ostajajo na obrobju.

Stanovanjske skupina Katapult, Sejmišče 4

Stanovanjska skupina je namenjena posameznikom v začetni fazi abstinence in njihovim svojcem. Poleg bivalne obravnave pa ponujamo tudi izven bivalno obravnavo za vse posameznike, ki so pri nas zaključili program in živijo samostojno življenje v skupnosti, z namenom nadaljnjega osebnega razvoja, spremljanja in podpore. V izven bivalno obravnavo se lahko vključijo tudi posamezniki, ki prej niso bili vključeni v bivalni del obravnave našega programa in so uspešno vzpostavili abstinenco v komuni/terapevtski skupnosti.

V Stanovanjski skupini Katapult smo znotraj bivalnega in izven bivalnega programa izvajali različne skupine (terapevtska skupina, skupina za samopomoč, za osebnostno rast, ustvarjalne in kuharske delavnice itd.), vsak od uporabnikov pa je imel zagotovljeno tudi kontinuirano individualno obravnavo – z namenom ohranjanja abstinence. Obe obliki pomoči obsegata podporo pri iskanju zaposlitve, aktivnem preživljanju oziroma kreiranju prostega časa (tek, fitnes, glasba, ustvarjanje). Program je spodbujal sodelovanje uporabnikov z lokalno skupnostjo, izobraževanje in omogočal širjenje uporabnikove socialne mreže. Poleg navedenih dejavnosti programa, smo uporabnike spodbujali k vključitvi v prostovoljno delo in opravljanje družbeno koristnega dela.

Število vključenih uporabnikov v Stanovanjsko skupino je približno takšno, kot smo ga predvideli. Povprečno je bilo namreč na mesec vključenih 13 uporabnikov, od tega so bili v povprečju nastanjeni 4 uporabniki na mesec. Vseh nastanjenih uporabnikov v letu 2018 je bilo 10. Vseh vključenih uporabnikov pa 59.

V letu 2018 je prišlo do kadrovske spremembe. Takratna vodja programa je bila skoraj 3 mesece bolniško odsotna. V tem času je delavec s polovičnim delovnim časom skrbel za nemoten potek dela v stanovanjski skupini. Z 2.7.2018 je bila imenovana nova vodja programa. Z odhodom prejšnje vodje in z zaključitvijo obravnave takratne skupine uporabnikov, se je začela prenova in reorganizacija programa. Ohranili smo predviden okvir, ki ga predvideva javni razpis, prevetrili pa smo vsebine in način dela. Osvežili smo urnik in uvedli nove skupine (tematska skupina, vikend skupina, finančno načrtovanje), jutranji obhod in telovadbo. Naš cilj je, da se uporabniki v varnem okolju in z našo strokovno pomočjo opremijo do te mere, da bodo sami kos izzivom, ki jih prinaša trezno življenje v skupnosti.

Reintegracijski center, Pristava pri Trziču

Program Reintegracijski center, ki deluje v okviru CSD Gorenjska, Enota Kranj, se je tudi v letu 2018 izvajal v Domu Vincenca Drakslerja, v Pristavi pri Trziču. Okolje in prostori so idealni za izvajanje tovrstnega programa. Izvajamo bivalno in izven bivalno obliko obravnave. V bivalno obliko obravnave je bilo vključenih 16 različnih uporabnikov. Opravljenih je bilo 3145 nočitev (povprečno 262 na mesec). Uporabniki so opravili 1818,5 ure prostovoljnega dela v delavnicah FVD So.p. V izven bivalno obliko obravnave je bilo vključenih 64 različnih uporabnikov. Skupno število vseh različnih uporabnikov je 80. Poleg tega je bilo v storitve preko telefona (informativni pogovori, krajši svetovalni pogovori, pogovori s svojci) vključenih 33 različnih oseb. Letos je bila vključenost uporabnikov najbolj stabilna; to pomeni, da je bilo zelo malo »kratkih vključitev«, skoraj nič zdrsov, nobene izključitve ipd. Program postaja vedno bolj stabilen in kvaliteten. Po potrebi sproti uvajamo inovacije, ki omogočajo kvalitetnejšo obravnavo uporabnikov. program velja za enega izmed uspešnejših v Sloveniji in da je na področju stroke, ki se ukvarja z zasvojenostjo dobro poznan in tudi priznan. Od uporabnikov velikokrat slišimo, da so jim program priporočili različni strokovnjaki iz cele Slovenije.

Občani MOK, ki imajo težave z zasvojenostjo in želijo abstinerati, se vključujejo v obe obliki obravnave. Včasih je veljajo, da se morajo odvisniki odmakniti čim dlje od doma, da je lahko zdravljenje uspešno, danes pa to ni več nujno. Naše izkušnje so ravno drugačne. Za občane MOK je vključitev v naš program povsem primerna, saj je lokacija ravno toliko oddaljena, da sprožilci ne delujejo vsakodnevno, po drugi strani pa je dovolj blizu, da se postopoma sprožilci lahko preokvirajo (postopni izhodi v Kranj (sprva v spremstvu, nato samostojno), opravi, vikend izhodi...). V letu 2018 sta bila v bivalno obravnavo vključena

2 občana MOK. Eden je imel več kot 30 let težave z alkoholom in kokainom; sedaj abstiniira 15 mesecev. Najprej je bil vključen 10 mesecev v TS Sostro, sedaj nadaljuje z reintegracijo pri nas. Postopoma vzpostavlja stike s partnerko, bil je tudi že na vikend izhodu doma. Partnerka je vključena v izven bivalno obravnavo. Drugi je star 19 let; bil je v vzgojnih zavodih, zaporih in komuni, od koder je prišel k nam, saj so v komuno prinesli drogo. Trenutno opravlja voziški izpit in dela na svojih osebnih vsebinah. Postopno vzpostavlja stik z očetom, ki je vključen v izven bivalno obliko, in z materjo, s katero imata čustveno precej buren odnos. Razmišljati je začel celo o nadaljevanju šolanja, kar je sprva povsem zavračal.

V izven bivalno obravnavo se vključujejo občani MOK, ki so imeli ali imajo težave z zasvojenostjo, vendar ne potrebujejo namestitve. Vključeni so tudi svojci oseb, ki so v bivalni obliki obravnave oz. svojci oseb, ki imajo težave z zasvojenostjo. Letos je bilo vključenih 9 različnih oseb.

Po navadi se odvisniki precej pozno odločijo za zdravljenje zasvojenosti in po navadi mora zato obstajati nek zunanji razlog (grožnja zapora, prekinitev dela, ločitve, izguba bivališča, zdravstvene težave). Zadnje čase pa imamo izkušnje, da se za zdravljenje odločijo tudi mlajši, ki nimajo (še) tako očitnih posledic. V letu 2018 se je na nas obrnilo kar nekaj mladih, starih med 18 in 25 let. Tudi pri njih je prvi razlog večinoma zunanja motivacija (prisila staršev ali druge okoliščine), vendar le ta v programu preide v notranjo motivacijo. Menimo, da k temu pripomorejo naši pristopi, ki so po eni strani zelo odločni in strogi, po drugi pa sprejemajoči in razumevajoči. Vsi omenjeni mladi, so se tekom programa odločili za vrnitev v šolanje, čeprav so to sprva odločno zavračali. Vedno več je težav s spletnimi vsebinami, predvsem igrkami in pornografijo. Potrebno se je ukvarjati tudi z vedenjskimi ali nekemičnimi zasvojenostmi, saj se izkaže, da se »pod« težavami z alkoholom in drogo skrivajo raznolike težave (s hrano, odnosi, spolnostjo...), s katerimi se v programu ukvarjamo. Razmerje med tistimi, ki imajo težave z alkoholom in tistimi, ki imajo težave z drogo (večinoma heroin, kokain, nekoliko manj marihuana, LSD, plesne droge ipd.) , je približno pol-pol.

FINANČNO POROČILO

LETO 2018	plan	realizacija
I. ODHODKI - SKUPAJ	12.500,00	12.175,76
Preventivne dejavnosti - skupaj	12.100,00	11.971,36
<i>javni razpis za preventivne programe</i>	<i>11.600,00</i>	<i>11.455,36</i>
<i>predavanje za starše</i>	<i>500,00</i>	<i>516,00</i>
Stroški okroglih miz, ostale aktivnosti, pogostitev - skupaj	400,00	204,40

II. NEPORABLJENA SREDSTVA - SKUPAJ	324,24
<i>Neporabljeni sredstva za stroške okroglih miz,...</i>	<i>195,60</i>
<i>neporabljeni sredstva za preventivne programe</i>	<i>128,64</i>

Pripravila:
Manja Vovk
Podsekretarka




Suzana Gladovič
Predsednica LAS

